

Ontvangen literatuur

Samenstelling: Paul Keuning

Een persoonlijk gekleurde selectie uit de vogeltijdschriften.

Een duik in de tijdschriften. Eén artikel wordt wat diepgaander besproken.

Wie is er nog geïnteresseerd in neergepende en van tekeningen voorziene verslagen van fiets- vogeltochten uit de jaren vijftig of nog eerder? Bij de verhuizing, bij het leeghalen van het huis van opa, krijgen zulke logboekjes en schriftjes met grote regelmaat de bestemming 'papiercontainer'. Maar wat is dan de meerwaarde van die oubollige, gedateerde stolsels uit het recente verleden?

Volgens Gerard Ouweneel kunnen we zo veel te weten komen over onze landschappen. Nederland had nog geen rustgebieden, heel Nederland was één groot rustgebied! Met daarin ongestoord de vogels: nota bene nog volop korhoenders in de Soesterduinen!

Uit 'De Kruisbek' jrg 57 (3) juni. 2014, Vogelwacht Utrecht

Gerard Ouweneel 'Wees zuinig op oude vogeldagboeken'

Als verantwoordelijke voor 'bibliotheek en archief' was ik blij verrast door dit artikel van Gerard Ouweneel. Heel opvallend dat uitgerekend dit jaar de Centrale Bibliotheek in Den Haag en Naturalis in Leiden bij onze Vogelwerkgroep aanklopten om alle jaargangen van De Korhaan te digitaliseren en zo voor het nageslacht toegankelijk te maken. Dank aan Wim Leclercq die alles vanaf het eerste nummer afstond voor dit project. Andere vogelwerkgroepen hebben al in een eerder stadium hun waarnemingskaartjes per gebied en per vogelsoort in de computer staan. Het historisch besef begint ook in de ornithologie door te dringen. Nog maar een paar jaar geleden werd de Club van Nederlandse Vogelkundigen (CNV) na honderd jaar opgeheven. Gelukkig is de nalatenschap van deze club niet bij het oud papier terecht gekomen, maar is intussen de Avifaunistische Kring Nederland (AKN) opgericht, gedeeltelijk bestaande uit dezelfde mensen als de leden van de vogelkundigenclub.

Veiligstellen van nationaal ornithologisch erfgoed is een van de doelstellingen van de AKN. Niet het bewaren van logboekjes alleen met lijstjes van vogelsoorten op een bepaalde datum, maar nauwkeurige veldwaarnemingen en interpretaties, soms verlichtigd met eigen tekeningen en anekdotische belevenissen, die inzicht geven in veranderingen van het landschap en de avifauna daarbinnen. Wist u bijvoorbeeld dat in 1910 Jan P. Strijbos met zijn broer het hele land door fietste om samen alle ooievaarsnesten te tellen? Ze kwamen uit op 500 bewoonde nesten. De AKN probeert te voorkomen dat dergelijk uniek materiaal bij het

huisvuil belandt; observaties waar onderzoekers nu hun vingers bij af zullen likken.

Even drie voorbeelden van uniek ornithologisch, historisch materiaal dat gelukkig niet verloren is gegaan:

Rinke Tolman

In het vorig jaar verschenen boek *Kieviten & Plevieren* van Sake Roodbergen beschrijft Rinke Tolman alsof het een spannend jongensboek betreft, in het hoofdstuk 'Eindelijk verschalkt' hoe hij in 1928 toen de kleine plevier besloep en uiteindelijk het nest vond. Dat in een tijd dat deze soort nog nauwelijks in Nederland broedde. En passant somt Tolman op zijn speurtocht door de Soesterduinen nog wat soorten op die daar toen heel gewoon waren: de duinpieper, korhoen, grauwe klauwier, wulp en tapuit.

Frans Kooijmans

Op zware herenfietsen, bepakt en bezakt met foto- en kampeerspullen, werd in 1935 samen met de gebroeders Tinbergen, Wim van Dobben en Joost ter Pelkwijk een tocht door Nederland gemaakt. Het doel was om eerst

goudplevieren in de Peel te zien. Vandaar ging het naar Hulshorst waar – heel zeldzaam toen – een havik zat te broeden. Dit feit zegt wel wat over de omgang met roofvogels in die tijd. O ja, bij de Kromme Rijn zagen ze veel visdiefjes. 405 Kilometer op de fiets in één paasweekeinde!

In mei 1940 was dienstplichtig soldaat Kooijmans op de Grebbeberg gelegerd. Nog geen veertien dagen later lezen we in zijn aantekeningen, zat hij al weer in schuilhutjes kieviten en grutto's te bespieden op hun nest.

En zelfs na zijn tewerkstelling in Duitsland ('43) bleef hij vogelwaarnemingen noteren rond de slaapbarakken. Een origineel perspectief om zo de bezettingstijd mee te beleven!

François Haversmid

Al op zijn veertiende publiceerde hij in *De Levende Natuur* over vogels in de provincie Utrecht. Deze in 1987 overleden vogelkenner was doordrongen van de noodzaak om te registreren en te bewaren. Goed dat zijn dagboeken en archief nu zijn veilig gesteld in Naturalis in Leiden.

Tot nu toe was het niet zo duidelijk waar je met je historische materiaal naar toe moest. Gerard Ouweneel werd een paar jaar geleden opgebeld door een Haagse vogelaar. Waar moest hij naar toe met de door zijn vader gemaakte vogelfilms. Eén film ging over de vroeger in het Gooi voorkomende korhoenders. Duizenden feiten en waarnemingen van vogelaars uit het hele land worden door SOVON geordend tot tabellen en trends. Maar op het conserveren van foto's en films, daar is SOVON niet op ingericht. En hoe zit het met de dagboeken, archieven, film- en fotomateriaal die wij nog in dozen thuis op zolder hebben liggen? De Avifaunistische Kring Nederland helpt om dit materiaal in veilige bewaring te krijgen. De AKN is een sectie van de Nederlandse Ornithologische Unie (NOU). Kijk voor meer informatie op de site van www.akn.nou.nu. Lid worden kost maar € 15 per jaar.

Wat stond er nog meer aan interessante artikelen in de vogelbladen?

Er was weinig aanbod, het was voor de redacties van de meeste vogelwerkgroepen ook duidelijk vakantie.

De DompHoorn jrg. 48 (1&2) 2014 Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden. A. Kant van de weidevogelgroep meldt dat de aanhouder wint. De teruggang van de grutto en andere weidevogels is een halt toe geroepen door goede communicatie met de boeren. P. Solleveld van de nestkastenwerkgroep schrijft, dat er maar liefst twee van de twintig kasten bezet zijn door de grauwe vliegenvanger. De uit vijftien man bestaande vogelwerkgroep is zeer ambitieus bezig met een vogelcursus, excursies organiseren, project zwarte stern, meewerken aan het ringen van ooievaars dat door STORK werd uitgevoerd en watervogeltellingen.

In nr. 2 een leuk artikel van J. Noordijk: 'Biodiversiteit in een nestkast', over welke beestjes je allemaal aantreft in een nestkast. Dat zijn er meer dan je zou denken: vlooiën, pseudoschorpioenen, keversoorten, oorwurmen, pissebedden en spinnen. Dit jaar bevonden zich vijf jonge ooievaars in één nest,

waarvan er twee het juveniele stadium bereikten. Met een vorig jaar geringde ooievaar was het niet goed afgelopen: elektrocutie in Marokko.

Fitis jrg. 50 (2) 2014 Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland. Hans Vader: 'De ondergang van de Vossen- en Weerlanerpolder', een plasdrasgebied tussen Bennebroek en Hillegom. Het is een van de rijkste natuurgebieden van Zuid-Holland met grote aantallen orchideeën en in deze polder doen de weidevogels het nog steeds goed. Nu krijgt dit gebied de bestemming recreatiegebied. M. Kuiper: 'Een goed bericht uit weidevogelland': met de grutto's bij Spaarnwoude gaat het weer in stijgende lijn. V. v.d. Spek & L. Geelen: 'Terugkeer van de raaf?' In en rondom de Waterleidingduinen werd hij de afgelopen winter regelmatig waargenomen. R. Jason; 'Vier jonge slechtvalken geringd op de straaltoren in de Waarderpolder'. C. v. Deursen: 'Krakeend besloot stadsvogel te worden'.

P. Davids: 'Ijsvogels zijn de winter goed doorgekomen'. Chr. Brunner: 'Wat doen we als amateur natuurliefhebber tegen overtredingen van de flora- en faunawet?' Meldt het aan een bestuurslid, die het vervolgens namens de Vogelwerkgroep aankaart bij de toezichthouders. Dat legt meer gewicht in de schaal. F. Cottaar 'Spanning op de ringbaan'.

Het Vogeljaar jrg. 62 (1) 2014. Tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming. G. Ouweneel: 'Dwergganzen, terugval in 2011-'12'. G. Cadée en E. Bonne: 'Uit het dagboek van Jan Verwey: Hoogwaterschade op Griend in 1918' Een schitterende illustratie van wat Gerard Ouweneel hierboven bepleitte in 'Wees zuinig op oude vogeldagboeken'. Verwey hield zijn hele leven dagboeken bij. Paul van der Poel: 'De klapekster, een waakzame slager'. B. Anvelink 'Is er toekomst voor de Grote Karekiet in het Zwarte Meer?'

Het Vogeljaar jrg. 62 (2) 2014 M. Boer: 'Wat maakt vogels zo interessant?' Een stukje evolutie. Dick Jonkers: 'Jaap Taapken Vogelparade' Het is elk jaar weer een feest om zo'n verzameling kwaliteitsfoto's bij elkaar te zien. J. Philippona: 'Over de kuifleeuwerik'. We zijn genooddaakt om naar Zuid-Europa af te reizen om van deze soort en haar zang te genieten. Chr. van Orden en N. Paklina: 'Grauwe klauwier en sperwergrasmussen in Midden- en Oost-Europees Rusland'. H. Greven: 'Oxygen Resort, een groen lustoord vol exotische vogels in

Paramaribo'.

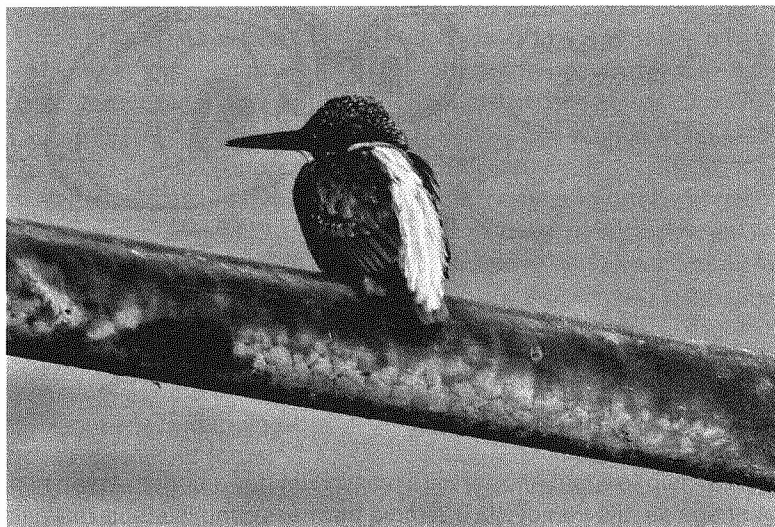
Sovon-nieuws jrg. 27 (2) juni '14 J. v. Bruggen: 'De blauwe reiger veert op uit diep dal'. A. de Jong: 'Op pad met een atlasteller'. J. v. Bruggen: 'Zomergroepen en slaapplaatsen van spreeuwen tellen'. K. Koffijberg en Chr. v. Turnhout: 'Betrouwbaarheid van ganzen- en zwanentellingen onder de loep genomen.' R. Buiten met het portret van deze wetenschapsjournalist die het trekgedrag van kiekendieven en van de koekoek onderzocht'.

Vanellus jrg. 67 (3) juni 2014. Orgaan van de Bond Friese Vogelwachten. U. Hosper: 'De zwarte sterns van de Smalle Ee'. Lees welke voorzieningen er getroffen zijn om van 2013 een topjaar te maken voor wat betreft het aantal broedvogels. W. Bruinsma: 'Murk Nijdam, hét voorbeeld van een weidevogelboer'.

't Zwaalfje jrg. 3 (1) april/mei '14. Nieuwsbrief Vogelwerkgroep Berkelland. H. Overbeek: 'De Kauw'. C. van Beinum: 'Een verrassende ontmoeting met een waterspreeuw'. H. Waanders: 'Het zwaluwenproject'.

De Tringiaan jrg. 37 (2). Vogelwerkgroep Schagen e.o. H. Wolfswinkel: 'Watervogeltelling in Schagerkogge en Zijpepolders'. H. Wolfswinkel: 'Ijsvogels', ze worden wel waargenomen in de omgeving van Schagen, maar broedparen zijn (nog) niet vastgesteld.

De hier besproken tijdschriften zijn er voor alle leden van onze vogelwerkgroep. Nieuwsgierig geworden naar een van de zeer beknopt samengevatte artikelen? Neem op een lezingavond even contact op met één van de bestuursleden, of met Paul Keuning 06-54146530 (N.B. mijn mobiele nummer is gewijzigd!)

Ijsvogel

Foto: Paul v.d. Poel